

BACH & VIVALDI

WELTLICHE KANTATEN | BLOKFLUITCONCERT

Luthers Bach Ensemble en Erik Bosgraaf

10 JAAR

Projectkoor, solisten & barokorkest o.l.v. Tymen Jan Bronda | **Erik Bosgraaf** (blokfluit)
Lucy Chartin (sopraan) | David Feldman (altus) | Michiel Meijer (bas) | David Munderloh (tenor)

za 24 september 15:30 u Martinikerk Groningen

zo 25 september 14:30 u Kruiskerk Burgum

do 29 september 19:30 u cantatedienst Lutherse kerk Groningen

Dit programma is mede mogelijk
gemaakt door:

daannijman.nl

boekhandel
daan nijman
roden • umcg

umcg.daannijman.nl

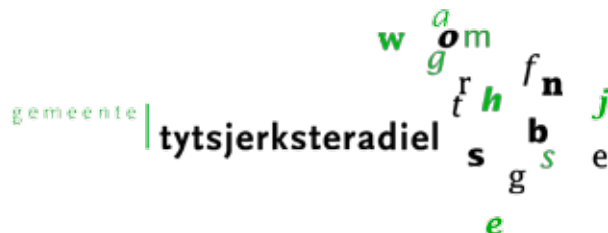
kunstraad groningen

artinikerk
Groningen

Büchli-Fest-Meijerfonds

**BOEKHANDEL
GODERT WALTER**

Bach & Vivaldi

Weltliche Kantaten | 10 jaar LBE

Zaterdag 24 september 15:30 uur concert Martinikerk Groningen
Zondag 25 september 14:30 uur concert Kruiskerk Burgum

Programma

J.S. Bach (1685-1750)

cantate Auf, schmetternde Töne der muntern Trompeten BWV 207a

J.S. Bach

cantate Brich dem Hungrigen dein Brot BWV 39

pauze

A.L. Vivaldi (1678 -1741)

concerto RV 457 in F-groot

I. Allegro non molto

II. Andante

III. Allegro molto

J.S. Bach

cantate Schleicht, spielende Wellen, und murmelt gelinde BWV 206

Uitvoerenden

Luthers Bach Ensemble (projectkoor, solisten & barokorkest) o.l.v. Tymen Jan Bronda. Erik Bosgraaf (blokfluit).

Voorwoord bij het concertprogramma

Het Luthers Bach Ensemble bestaat in december van 2016 tien jaar en wil dat vieren, want er is iets bijzonders aan de hand. Niet dat er een barokgezelschap zijn tweede decennium haalt, want daarvan zijn er in dit land vele voorbeelden, waaronder de Nederlandse Bachvereniging die zelfs zijn honderdste verjaardag al nadert. Bijzonder is dat het LBE er in deze relatief korte periode in is geslaagd het in het noorden des lands het bekendste barokgezelschap van eigen bodem te worden. Die positie is bereikt door de combinatie van hoge kwaliteit en frequente optredens. Meer dan 130 concerten waarbij ruim 50 verschillende composities werden uitgevoerd is op zichzelf al een prestatie van formaat in de wereld van de oude muziek. Maar zonder de hoge kwaliteit had het natuurlijk geen betekenis gehad en ook geen groeiende groep vaste bezoekers gekregen. Die kwaliteit is te danken aan de bijzondere combinatie van een vaste groep getalenteerde zangers en musici met de muzikale flair en creativiteit van artistiek leider en dirigent Tymen Jan Bronda.

Het eerste concert in het kader van het tweede lustrum is verbonden met twee grote namen uit de barokmuziek: Bach en Vivaldi. Van Bach deze keer een aantal 'weltliche' cantates. Net als vrijwel alle andere werken van de grote meester van hoge kwaliteit. Van Vivaldi wordt het hoboconcert ten gehore gebracht, uitgevoerd op blokfluit door de inmiddels internationaal vermaarde Erik Bosgraaf.

Mocht u ons willen steunen als donateur/vriend van het LBE, of als barokliefhebber en geïnteresseerde amateurzanger ook eens willen meedoen aan een volgende uitvoering van het projectkoor van LBE? Ik verwijs u graag naar de informatie achter in dit programmaboekje. Daar vindt u ook een overzicht van andere uitvoeringen en activiteiten van het LBE, maar u kunt ook terecht op onze website: www.luthersbachensemble.nl. Graag zien we u terug bij een volgend concert

Ton Kee

Voorzitter Luthers Bach Ensemble

10 JAAR

Toelichting bij het programma

Cantate BWV 207a

De huldigingscantate BWV 207a werd door Bach gecomponeerd voor en uitgevoerd op de naamdag van de in Dresden residerende Saksische keurvorst en koning van Polen, Friedrich August II, 3 augustus 1735. Uitvoerenden waren het Leipziger studentenkoor en -orkest Collegium Musicum dat Bach sinds 1729 leidde. Daarmee verzorgde hij wekelijks 'ordinaire' en incidenteel 'extraordinaire' concerten in het Kaffeehaus van Gottfried Zimmermann in de Catharinenstraße en 's zomers in de open lucht in Zimmermanns Kaffeegarten aan de Grimmaische Steinweg buiten de stad.

'Auf den Hohen Nahmens-Tag Ihro Könighchen Majestät
in Polen und Churfürstlichen Durchlaucht zu Sachsen etc.
Wird das Bachische Collegium Musicum heute Abends eine solenne Music
bey einer illumination im Zimmermannischen Garten
vor dem Grimmaischen Thore unterthänigst aufführen.'
(Leipziger Zeitungen, 3/8/1735)

De 'solenne music' van 3 augustus 1735 behoort tot een reeks door de universiteit gesponsorde 'extraordinaire Konzerte' ter gelegenheid van heugelijke gebeurtenissen in het koningshuis (kroning, naam- en verjaardagen) tussen 1732 en 1734. Concerten die Bach niet alleen een half jaarsalaris per stuk opleverden, maar ook de parodiemodellen waarmee hij eind 1734 zijn Weihnachtsoratorium zou assembleren. Bovendien leverde deze muziek via de pers Bach bekendheid op in Dresden, wat kon helpen bij zijn toen nog niet beantwoorde sollicitaties naar de titel van 'Hofcompositeur' en de vacante post van Hofcapellmeister. Bij de eerste sollicitatie had Bach het Kyrie en het Gloria van de Hohe Messe bijgevoegd. De koning zelf, sinds 1733 opvolger van Augustus de Sterke, was bij de uitvoering van 'Auf, schmetternde Töne', zoals meestal bij dergelijke gelegenheden, niet aanwezig (hij was in Polen). Maar onder de 150-200 aanwezigen bevonden zich vele Leipziger hoogwaardigheidsbekleders. De plaatselijke pers maakte melding van feestverlichting.

Bach maakte het zich niet al te moeilijk en liet de belangrijkste klus over aan zijn - ons onbekende - tekstdichter die hij verzocht een nieuwe tekst te fabriceren op de muziek die negen jaar eerder was uitgevoerd ter ere van de inauguratie op 11 december 1726 van de Leipziger hoogleraar Romeins Recht, Dr. Gottlieb Kortte. Dat wat was het Drama per Musica 'Vereinigte Zwietracht der wechselnden Saiten', ons bekend als Cantate BWV 207. 'Drama per Musica' was de toenmalige aanduiding voor opera. Bach hoefde alleen nieuwe muziek te schrijven voor drie recitatieven (nummer 2, 4 en 6) die naar hun aard dusdanig tekstgebonden zijn dat de muziek ervan nooit kan worden hergebruikt en waarin de tekstdichter derhalve wat vrijer zijn gang kon gaan. Bach kon de instrumentale partijen ongewijzigd hergebruiken en liet het aan zijn kopiisten over om de vocale partijen van de nieuwe tekst te voorzien die qua metrieke en lengte van de verzen identiek was aan de oude. Zo werd de muziek ter ondersteuning van een academische lofrede soepel omgevormd (geparodieerd) tot de huldiging van een vorst. De tekst is, onder aanroeping van allerlei mythologische figuren en idyllische beelden, een overloze uitweiding over de voortreffelijke eigenschappen van de vorst en de daaruit voortvloeiende voorspoed van zijn onderdanen.

Hoewel, in 'Auf, schmetternde Töne', dat net als zijn paradiemodel 'Vereinigte Zwietracht' het opschrift Drama per Musica draagt, is de dramatische interactie ver te zoeken. In 'Vereinigte Zwietracht' vertolken de solisten respectievelijk Geluk, Dankbaarheid, Vlijt en Eer. Omdat ons geen enkel exemplaar is overgeleverd van het tekstboekje van BWV 207a weten wij niet of de solisten daarin wellicht ook bepaalde personages representeerden. Bachdeskundige Alfred Dürr gokt er op dat de sopraan de vrede (Irene) personifieert, de bas de oorlog (Mars of Mavors), de tenor de wijsheid (Apollo), maar hij weet niet wie de alt voorstelt.

Structureel omkaderen twee koren in BWV 207a drie recitatief/aria-paren, die op hun beurt symmetrisch gerangschikt zijn rond de duet-delen voor de twee uiterste stemmen, bas en sopraan. De tenor introduceert zichzelf (2) in een lang recitatief dat gekarakteriseerd wordt door de voortdurende golfjes van Leipziger stadsrivier de Pleiße in de continuo; de herhaaldelijk opduikende 'Linden' (Latijn: lipa) verwijzen naar Leipzig dat er zijn naam aan dankt. De Castalinnen zijn de Muzen, die vertoeven op de Parnassus bij de Castaliobron. Het syncopisch ritme van tenoraria (3) illustreerde oorspronkelijk het moeizame voortgaan op het pad van de ijver, maar heeft hier geen specifieke functie. Ten opzichte van het origineel BWV 207 is aan de strijkersbezetting een hobo d'amore toegevoegd, die echter slechts colla parte de eerste viool volgt. Maar ook in het middendeel van dit da-capostuk trekken bas en sopraan gescheiden op en etaleren beurtelings verschillende motieven voor hun gezamenlijk beleden gelukzaligheid. Hun 'duet' wordt slechts door continuo begeleid, maar loopt uit in een feestelijk ritornel dat er thematisch en qua bezetting los van staat. Bach voegde het toe om het optreden van drie achtereenvolgende continuo delen te voorkomen en arrangeerde hiervoor een ander deel, het laatste deel van zijn Eerste Brandenburgs Concert (BWV 1046/7). Ten opzichte van het originele trio zijn de twee hoorns vervangen door twee trompetten, de taille partij van de drie hobo's is gehandhaafd maar krijgt telkens in de herhaling gezelschap van unisono gestreken continuo akkoorden. Aria (7) is in wezen een kwartet met de continuo en de twee traverso's, dat doorschoten wordt met gepuncteerde toonherhalingen van de unisono optredende strijkers. Deze figuur was oorspronkelijk een geëigende illustratie van de tekst 'graveert zijn nagedachtenis in marmer', maar sluit in de parodie niet aan bij de tekst. Het slotkoor wordt voorafgegaan (8) door een 'licenza' die we kennen uit operafinales. Alle vier solisten komen nog eens langs om, trouw aan hun personage, hun bijdrage samen te vatten dan wel afscheid te nemen of een gelukwens uit te spreken. Dergelijke epilogi komen ook voor in de Matthäus-Passion en in het Weihnachtsoratorium. Bachs wens om de muziek van dit geïnstrumenteerde accompagnatorecitatief te handhaven dwong de arme tekstdichter om maar liefst 34 regels met 16 eindrijmen metrisch identiek te vervangen. Sarmaten werden verondersteld de oorspronkelijke bewoners van Polen te zijn. De omzetting van 'Kortte lebe, Kortte blühe' in 'August, lebe, lebe König' en de acht daarop volgende regels van het slotkoor (9) moeten daarentegen kinderspel geweest zijn. Het stuk, een uitgelaten en helder gestructureerde mars of dans in tweetelsmaat, is primair instrumentaal gedacht met ingebouwde koorpassages. Twee identieke (da-capo) delen van 2 x 2 x 16 maten omlijsten een dynamisch bescheidener middendeel. Op de omslag van de partituur is nog een, niet tot de eigenlijke cantate behorende mars (10) genoteerd die vermoedelijk werd gespeeld tijdens een aan de uitvoering voorafgaande optocht door de stad, zoals geschiedde in een vergelijkbaar geval bij de fakkeloptocht voor de uitvoering van BWV 215, 'Preise dein Glücke, gesegnetes Sachsen' in oktober 1734.

Cantate BWV 39
De cantatetekst sluit aan bij het evangelie voor de eerste zondag na Trinitatis, namelijk de gelijkenis van de rijke man en de arme Lazarus (Lucas 16,19-31). De cantate is opgedeeld in een deel vóór de preek en een 'seconda parte' erna. In het groots opgezette openingskoor gebruikte Bach verschillende compositietechnieken, wat resulteert in één van Bachs fraaiste werken. De afzonderlijke tekstfrases krijgen ieder een eigen muzikale behandeling. Na een inleidingssinfonia door het uit blokfluiten, hobo's en strijkers bestaande orkest komt het eerste gedeelte A: 'Brich dem Hungrigen dein Brot'. Door het woord 'Brich' door twee koorgroepen na elkaar te laten zingen hoor je bijna letterlijk het breken van het brood. Het woord 'Elend' wordt door dissonanten en chromatiek (halve toonafstanden) uitgebeeld. Bij de tweede zin 'so du einen nackend siehest' (B) verandert de maatsoort van driekwart naar vierkwartmaat dat muzikaal beter bij de tekst past, en er een meer doorlopende beweging ontstaat, zoals duidelijk waarneembaar in de instrumentale baslijn (basso continuo).

Tot slot verandert Bach voor de derde zin (C), 'Alsdann wird dein Licht herfürbrechen' een dansante drieachtste maatsoort, en laat hij de stemmen na elkaar inzetten (fugatisch). Het resultaat is een prachtige opbouw, die we in de tekst herkennen als het aanbreken van de dag ('Morgenröte'). Helemaal feestelijk wordt het bij 'und die Herrlichkeit des Herrn' waarbij opnieuw de tekst fugatisch (in de volgorde bas, tenor, alt en sopraan) wordt uitgebeeld met uitgebreide coloraturen. De orkeststemmen doen hieraan uitbundig mee. Na een laatste hoge inzet van de sopranen sluiten alle stemmen en instrumenten dit indrukwekkende deel af. Hierna volgt een recitatief voor basstem en continuo. Ook de volgende altaria is sober geïnstrumenteerd: solohobo, soloviool en continuo, en het lijkt wel of hierdoor het openingskoor met terugwerkende kracht nog meer aan grootsheid wint. De 'seconda parte' begint met een basaria, alleen begeleid door de continuo (cello en orgel). De vocale lijn krijgt hierdoor alle aandacht. Het verbaast ons niet dat Bach een basstem kiest om de woorden van Christus te verklanken. De aria die hierna volgt is voor sopraan, twee blokfluiten en continuo. Overeenkomsten met de aria uit het eerste deel zijn de beweeglijke maatsoort (zesachtste), de tweedelige structuur, en de sobere instrumentatie. Het voorlaatste deel is een recitatief voor altstem en strijkorkest (gespiegeld op de juiste plaats vergeleken met het recitatief na het openingskoor in deel 1). Akkoorden en melodie zijn vanzelfsprekend nauw verweven met de tekst. Enkele voorbeelden zijn: 'der Armut' een groot dalend interval, 'den schwachen Leib der Erd' de laagste noten voor de alt, en als in de slotzin de 'Herr' wordt aangesproken gebeurt dat op een hoge toon, waardoor de ogen als het ware worden opgericht door de muziek. De cantate sluit af met een prachtig en bekend koraal voor koor en orkest.

Cantate BWV 206

Een cantate als hommage

Schleicht, spielende Wellen, und murmelt gelinde! BWV 206 is oorspronkelijk door Bach gecomponeerd om de festiviteiten rond de verjaardag van koning Friedrich August II, keurvorst van Saksen en koning van Polen, in 1734 op te luisteren. Toen bleek dat het koninklijke paar echter enkele dagen vóór de verjaardag persoonlijk op bezoek zou komen in Leipzig, heeft Bach deze cantate in allerijl opzijgezet en door BWV 215 (*Preise dein Glücke, gesegnetes Sachsen*) vervangen. In 1736 werd BWV 206 alsnog uitgevoerd evenals een paar jaar later in 1740 tijdens de naamdag van de vorst. Deze verjaardagscantate is zeer doordacht en heeft duidelijk niet onder tijdsdruk geleden zoals met sommige andere cantates wel gebeurde. De tekst is uniek van opzet, de tekstdichter verlaat de gewoonlijk gebruikte allegorische en mythische figuren en kiest de vier belangrijkste rivieren van het rijk als protagonisten.

Kern van het libretto vormt het door elk van de rivieren claimen van hun koning. Niet geheel verrassend is het de Pleisse, de rivier die door Leipzig stroomt, die het pleit beslecht en triomfeert. Er is sprake van een duidelijke structuur waarin elke rivier (stem) een koppel van recitatief en aria zingt, omlijst door twee krachtige koordelen. Het laatste koordeel wordt daarbij voorafgegaan door een samenvattend recitatief voor alle stemmen.

Het openingskoor laat Bach op z'n meest inventief zien, wat wel vaker het geval is als de tekst an sich geen grote muzikale uitdaging biedt. Bach schildert hier met golven die zachtjes mompelen en kabbelen enerzijds, en water dat voorbijraast en de oevers te buiten gaat anderzijds. Hiermee wordt een enigszins complexe metafoer opgevoerd: onze emoties die normaal gesproken netjes binnen de oevers blijven, worden door het feit van de doorluchtigheid van de jarige vorst woest en treden zelfs buiten hun oevers. We mogen uitzinnig van vreugde zijn! Bach bouwt beide ideeën in zijn muziek in; acht maten van sereen kabbelen wisselt acht maten wild stromend water af. De koorstemmen volgen hetzelfde patroon. We worden op de grote vloed aan vreugde voorbereid door een zorgvuldig geplaatst verminderd akkoord die de komst van de trompet en dalende, over elkaar heen dartelende, strijkers aankondigt. Het middendeel is lichter georkestreerd maar verrast door de plotselinge versnelling in tempo.

De muziek wordt in dit deel een uitzinnige vreugdedans en we blijven achter met een onbevangen vreugde die de grenzen van de keurigheid lijkt te overstijgen.

De Weichsel komt in de hoedanigheid van de bas als eerste rivier om de koning te claimen als de zijne. De Weichsel is getuige geweest van veel militaire geschiedenis. Vergelijkingen worden gemaakt met een helse rivier. Inderdaad domineren beelden van lijken, verminkte lichamen en roestige afgedankte wapens het recitatief. Bach laat dit horen door gebroken chromatische akkoorden te schrijven. De stemming slaat echter om als de vraag wordt gesteld 'Wer bringt mir aber dieses Glück?' (lees vrede), het is natuurlijk Augustus! en de muziek gaat direct over in de aria. De tekst in de aria pleit voor het sluiten van de tempel van Janus, een symbool van vrede, omdat die alleen in tijden van oorlog werd geopend. In de muziek geven vier duidelijke akkoorden het sluiten van de deuren aan. Ditzelfde motief blijft de aria domineren; hier wordt ons duidelijk gemaakt dat de goedheid van de vorst ons tot gehoorzaamheid en respect brengt.

Het tweede paar wordt gezongen door de tenor, die de Elbe representeert. De Elbe protesteert dat de Weichsel de koning niet mag claimen. Hij mag hem aanbidden en bewonderen maar zich niet toe-eigenen, hoogstens 'lenen'. Het recitatief gaat over in een arioso waarin de stem in canon zingt met het continuo: liever laat ik mijn water in obscure landen verdwijnen dan dat ik Friedrich August zou moeten verliezen als mijn koning. De muziek en de stem spreken van krachtige loyaliteit aan de koning en die loyaliteit weerklinkt in het honderdmaal aanroepen van zijn naam 'Dieses Namens süße Töne Hundertfältig widerschallen'.

Met de de alt komt de volgende rivier naar voren, de Donau. Ze verwijst in het recitatief terug in de historie naar het Habsburgse Rijk van Karel de V en zelfs naar de Romeinse keizer Trajanus. Bach slaat een formele en waardige toon aan en eindigt in een letterlijk en muzikale vraag: wie weet er niet van de voorspoed van hen die van mijn oevers kwamen?

De aria die volgt is het meest contrapunctisch dichte van de vier. De stem, twee hobo d'amore en het continuo zijn innig verweven en stromen samen. De tekst spreekt van de koning als een afstammeling van de nobele Habsburgers, de vlam van zijn deugd bekend en bewonderd langs heel haar oever. Voornaam klinkt de muziek, ingegeven door de historische lyriek van de tekst. Daarmee contrasteert deze aria met de andere. Hoewel ook hier het stromen van de rivier als motief ook voortdurend doorklinkt. De sopraan staat als Pleisse als laatste in de rij met recitatief en aria. Het is niet toevallig dat Bach is begonnen met de bas en nu via tenor en alt triomfantelijk eindigt met de sopraan. De Pleisse als rivier van Leipzig is verzoenend maar ook keihard in haar conclusie: grote rivieren uw strijd is gerechtvaardigd en uw argumenten hebben een groot gewicht, maar er kan echter alleen sprake zijn van vreugde daar waar onze held (Friedrich August) daadwerkelijk is. De andere rivieren mogen gerust doorgaan om hem te prijzen en eren maar zullen het koninklijk paar nu aan de Pleisse over moeten laten en geduld oefenen. Het is duidelijk dat het nu tijd is voor viering en niet het moment voor geschillen. Eendracht in plaats van dramatische overtuigingen is de orde van de dag. De sopraan-aria brengt vervolgens een eerbetoon aan dit vriendelijke verdrag: 'Hört doch! der sanften Flöten chor erfreut die Brust, ergötzt das Ohr'. Bach gebruikt hier opvallend (ook voor hem) drie fluiten om deze aria luister bij te zetten als ze worden aangeroepen om de harmonie die spreekt uit dit verbond te ondersteunen.

Het laatste recitatief brengt alle rivieren, zij het met enig tegenstribbelen, tot gehoorzaamheid. Dit zal de monarch strelen, wetende dat het niet aanwezig zijn van hem bij de rivieren als een heuse teleurstelling wordt ervaren. De sopraan sluit af: we zien het langverwachte licht dat ons en de wereld Friedrich August heeft gegeven, laat ons zingen! Het licht wordt door de aangehouden hoge strijkersakkoorden verbeeld als ware het een halo van bijna goddelijk licht. Er rest ons niets dan hiervan uitzinnig te zingen!

Alle registers worden opengetrokken in het slotkoor, al blijven de pauken en trompetten bescheiden door het enkel zetten van accenten. Zo eindigen we met een waarlijk reusachtig deel in de vorm van een rondo. De herhaalde A-secties vragen de goddelijke voorzienigheid om door te gaan met het beschermen van de koning. De twee beide contrasterende delen nodigen de koning uit om net zoveel plezier in zijn leven te hebben als er water in de rivieren stroomt. Voorwaar een oorstrelende hommage!

Teksten & vertalingen

Auf, schmetternde Töne der muntern Trompeten		BWV 207a
Chor Auf, schmetternde Töne der muntern Trompeten, Ihr donnernden Pauken, erhebet den Knall! Reizende Saiten, ergötzet das Ohr, Suchet auf Flöten das Schönste zu finden, Erfüllet mit lieblichem Schall Unsre so süße als grünende Linden Und unser frohes Musenchor!	Kom, schettertonen der felle bazuinen, Gij bonkende pauken, laat dreunen uw knal! Lieflijke snaren, bekoort nu ons oor, Poogt op de fluiten het schoonste te vinden, Vervult nu met lieflijke klank Onze groendragende prachtige linden En ook ons blijde muzenkoor. 1	
Tenor Die stille Pleiße spielt Mit ihren kleinen Wellen. Das grüne Ufer fühlt Itzt gleichsam neue Kräfte Und doppelt innre rege Säfte. Es prangt mit weichem Moos und Klee; Dort blühet manche schöne Blume, Hier hebt zur Flora großem Ruhme Sich eine Pflanze in die Höh Und will den Wachstum zeigen. Der Pallas holder Hain Sucht sich in Schmuck und Schimmer zu erneun. Die Castalinnen singen Lieder, Die Nymphen gehen hin und wieder Und wollen hier und dort bei unsern Linden, Und was? den angenehmen Ort Ihres schönsten Gegenstandes finden. Denn dieser Tag bringt allen Lust; Doch in der Sachsen Brust Geht diese Lust am allerstärksten fort.	De kalme Pleiße 2 plaagt Haar boorden met haar golfjes. De groene oever voelt Als 't ware nieuwe krachten, En krijgt van binnen kwieke sappen. Zij toont met trots haar mos en klaver; Daar bloeien vele schone bloemen, En heft, tot grote roem van Flora, 3 Een plant haar bloesem naar omhoog En wil haar wasdom tonen. Ook Pallas' 4 fraaie bos Wil tooi en donkerte van 't lover terugzien. De Castalinnen 5 hoort men zingen, De nymfen treden her- en derwaarts En willen hier bij onze lindebomen – Wel? – ... graag de meest geschikte plek Voor hun favoriete oogmerk 6 vinden. Want heden heeft elkeen plezier. Maar in ons Saksenhart Bereikt die vreugde toch haar hoogste top.	
Tenor Augustus' Namenstages Schimmer erklärt der Sachsen Angesicht. Gott schützt die frommen Sachsen immer, Denn unsers Landesvaters Zimmer Prangt heut in neuen Glückes Strahlen, Die soll itzt unsre Ehrfurcht malen Bei dem erwünschten Namenslicht.	De glans van Augusts naamdag geeft de Gezichten van de Saksen glans. God hoedt de brave Saksen immer, Want 't vorstenhuis van Saksens hertog Prijkt heden in geluk, nieuw, stralend. Die stralen gaan wij thans vertonen, In 't licht van deze blijde naamdag.	
Sopran Augustus' Wohl Ist der treuen Sachsen Wohlergehn; Baß Augustus' Arm beschützt Der Sachsen grüne Weiden, Sopran Die Elbe nützt Dem Kaufmann mit so vielen Freuden; Baß Des Hofes Pracht und Flor Stellt uns Augustus' Glücke vor; Sopran Die Untertanen sehn An jedem Ort ihr Wohlergehn; Baß Des Mavors heller Stahl muß alle Feinde schrecken, Um uns vor allem Unglück zu bedecken. Sopran Drum freut sich heute der Merkur Mit seinen weisen Söhnen Und findt bei diesen Freudentönen Der ersten güldnen Zeiten Spur. Baß Augustus mehrt das Reich. Sopran Irenens Lorbeer wird nie bleich; beide Die Linden wollen schöner grünen, Um uns mit ihrem Flor Bei diesem hohen Namenstag zu dienen.	Augustus' heil Is voor trouwe Saksen het geluk. Augustus' arm behoedt Der Saksen groene weiden. De Elbe helpt De koopman aan tal van genoegens. De pracht en praal van 't hof Weerspiegelt ons Augustus' heil. De onderdanen zien Op elke plek hun voorspoed aan. - De felle straal van Mars 7 zal elke vijand weren Om ons voor alle onheil te beschermen. - Dus is Mercurius 8 vandaag verblijd En ook zijn wijze zonen; Hij vindt bij onze vreugdeklinken De aanvang van een gouden eeuw. - August is goed voor 't land. - Nimmer verbleekt Irene's 9 krans; - De lindebomen worden groener Om met hun loverkruin Op deze hoge naamdag ons te dienen.	

Baß Mich kann die süße Ruhe laben, Sopran Ich kann hier mein Vergnügen haben, beide Wir beide stehn hier höchst beglückt. Baß Denn unsre fette Saaten lachen Und können viel Vergnügen machen, Weil sie kein Feind und Wetter drückt. Sopran Wo solche holde Stunden kommen, Da hat das Glücke zugenommen, Das uns der heitre Himmel schickt.	- Mij kan die zoete rust zo laven! - Ik kan hier met genoegten wezen. - Wij beiden staan hier zeer verheugd. - Want zie, de akkers staan te prijken En zullen goede oogst opbrengen, Door vijand noch slecht weer bedreigd. - Waar zulke goede tijden heersen, Daar is het welzijn toegenomen Dat ons de hemel toebeschenkt.	
Alt Augustus schützt die frohen Felder, Augustus liebt die grünen Wälder, Wenn sein erhabner Mut Im Jagen niemals eher ruht, Bis er ein schönes Tier gefällt. Der Landmann sieht mit Lust Auf seinem Acker schöne Garben. Ihm ist stets wohl bewußt, Wie keiner darf in Sachsen darben, Wer sich nur in sein Glücke findt Und seine Kräfte recht ergründt.	Augustus hoedt de blijde akkers, Augustus mint de groene wouden Als zijn verheven geest Niet eerder met de jacht ophoudt Dan dat hij een fraai dier geveld heeft. De akkerbouwer ziet Met graagte 's akkers garven. Hij is zich steeds bewust Dat er geen Saks gebrek hoeft lijden Als hij de feiten maar aanvaardt En goed zijn krachten schat.	
Alt Preiset, späte Folgezeiten, Nebst dem gütigen Geschick Des Augustus großes Glück. Denn in des Monarchen Taten Könnt ihr Sachsens Wohl erraten; Man kann aus dem Schimmer lesen, Wer Augustus sei gewesen.	Nageslacht in later tijden, prijst dus naast het gunstig lot ook 't geluk dat August biedt. Want in des monarchen daden Kunt gij Saksens heil ontwaren. Uit zijn schaduw kan men lezen Wie Augustus moet geweest zijn.	

Cultuurhistorische notitie bij BWV 207a

- 1 De 9 Griekse Muzen waren bescherm-vrouwe van elk één kunstvorm.
- 2 Zie bij BWV 206 noot * en kaartje.
- 3 de Romeinse godin van Bloei
- 4 Pallas (Athena) was de Griekse godin van o.a. Weefkunst. Kleine boomgroepen dienden soms te harer verering.
- 5 bijnaam der Muzen, naar hun bron Castalia aan de voet van de Parnassus
- 6 Oogmerk der Muzen is kunst.
- 7 Mars (oudere naam: Mavors) was de Romeinse god van Oorlog
- 8 Mercurius was de Romeinse god van Reis en Handel.
- 9 Irene was de Griekse godin van Vrede.
- 10 in de Oudheid benaming voor Polen en omstreken
- 11 Sap van de plant wijnruit of stuipenblad diende om de mond te spoelen, wijn te versnijden en gerechten te kruiden.
De plant siert ook het wapen van Saksen.
- 12 Zie noot 10.

<i>Tenor</i> Ihr Fröhlichen, herbei! Erblickt, ihr Sachsen und ihr große Staaten, Aus Augustus' holden Taten, Was Weisheit und auch Stärke sei. Sein allzeit starker Arm stützt teils Sarmatien, Teils auch der Sachsen Wohlergehn. Wir sehen als getreue Untertanen Durch Weisheit die vor uns erlangte Friedensfahne. Wie sehr er uns geliebt, Wie mächtig er die Sachsen stets geschütztet, Zeigt dessen Säbels Stahl, der vor uns Sachsen blitzet. Wir können unsern Landesvater Als einen Held und Siegesrater In dem großmächtigsten August Mit heißer Ehrfurcht itzt verehren Und unsre Wünsche mehren. [te Kräfte <i>Baß</i> Ja, ja, ihr starken Helden, seht der Sachsen unerschöpf- Und ihren hohen Schutzgott an und Sachsens Rautensäfte! Itzt soll der Saiten Ton Die frohe Lust ausdrücken, Denn des Augustus fester Thron Muß uns allzeit beglücken. <i>Sopran</i> Augustus gibt uns steten Schatten, Der aller Sachsen und Sarmaten Glück erhält, Der stete Augenmerk der Welt, Den alle Augen hatten. <i>Alt</i> O heitres, hohes Namenslicht! O Name, der die Freude mehrt! O allerwünschtes Angedenken, Wie stärkst du unsre Pflicht! Ihr frohe Wünsche und ihr starke Freuden, steigt! Die Pleiße sucht durch ihr Bezeigen Die Linden in so jungen Zweigen Der schönen Stunden Lust und Wohl zu krön'n Und zu erhöh'n.	Komt, verheugden, toch hierheen! En leert, gij Saksen en gij grote staten, uit Augustus' grote daden wat wijsheid en wat sterkte is. Zijn altijd sterke arm hoedt deels Sarmatië 10 En Saksens welzijn anderzijds. Wij zien, als zijn getrouwe onderdanen, De ons door wijsheid toegekende vredeswimpel. Hoezeer hij ons liefhad En hoe hij steeds de Saksen krachtig ..., Dat toont zijn stalen sabel, die voor Saksen bliksemt. ’s Lands vader kunnen wij begeesterd Als onze held en vreedzaam consul, De zeer grootmachtige August, Met diepe eerbied thans vereren En ons verlangen sterken. [krachten - Jazeker, sterke helden, ziet toch Saksens onverwinb're En hun verheven schutsheer aan, en Saksens ruitensappen. 11 Nu moet het snarenspeel De blijdschap laten horen, Want d’ onwankelbare troon Van August maakt ons gelukkig. - August verleent ons altijd schaduw, Die voor ons Saksen en de Polen 13 heil handhaaft, En naar wie heel de wereld kijkt Om zijn vermaarde daden. - O helder licht van deze naam! O naam die onze vreugd vermeert! O kleinoed in al onze harten! Uw lof is onze plicht. Verheft u, goede wensen en verheven vreugde! De Pleiße wil u eer bewijzen Door jonge lindebomentwijgen Tot kroon te vlechten van dit heerlijk uur Vol feestgedruis.
Chor August lebe, Lebe, König! O Augustus, unser Schutz, Sei der starren Feinde Trutz, Lebe lange deinem Land, Gott schütz' deinen Geist und Hand, So muß durch Augustus' Leben Unsers Sachsens Wohl bestehn, So darf sich kein Feind erheben Wider unser Wohlergehn.	August leve, Heil de koning! O Augustus, krachtig schild, Weer de harde vijand af, Leef nog lang voor dit uw land. God behoed’ uw geest en hand. Zo zal door Augustus’ leven Saksens welzijn voortbestaan. En geen vijand zal het wagen Onze voorspoed te weerstaan.

Schleicht, spielende Wellen, und murmelt gelinde		BWV 206
Pleiße * (Sopran), Donau (Alt), Elbe (Tenor), Weichsel (Baß)		* Zie verklarende notities onder de tekst
Chor Schleicht, spielende Wellen, und murmelt gelinde! Nein, rauschet geschwinde, Daß Ufer und Klippe zum öftern erklingt! Die Freude, die unsere Fluten erreget, Die jegliche Welle zum Rauschen beweget, Durchreißet die Dämme, Worein sie Verwundrung und Schüchternheit zwingt.	Spoelt, kabb'lende golffjes, en babbelt maar rustig. Nee! Bruisen van snelheid! Steeds weer klink' uw oever, 't zij modder of steen. De vreugde die onze stromen bezielt, En iedere golfslag tot bruisen beweegt, Doorbreekt alle dammen Waarin zij door schroom en verbazing nog stroomt.	
Weichsel, Baß O glückliche Veränderung! Mein Fluß, der neulich dem Cocytus gliche, Weil er von toten Leichen Und ganz zerstückten Körpern langsam schliche, Wird nun nicht dem Alpheus weichen, Der das gesegnete Arkadien benetzte. Des Rostes mürber Zahn Frißt die verworfnen Waffen an, Die jüngst des Himmels harter Schluß Auf meiner Völker Nacken wetzte. Wer bringt mir aber dieses Glückes? August, Der Untertanen Lust, Der Schutzgott seiner Lande, Vor dessen Szepter ich mich bücke, Und dessen Huld für mich alleine wacht, Bringt dieses Werk zustande. Drum singt ein jeder, der mein Wasser trinkt:	Wat heerlijk, deze ommekeer! Mijn stroom, die onlangs wel Cocytus 1 leek Daar hij, vol dode lijven En vol kapotte lichamen traag vloei-de, Zal nu niet voor Alpheüs 2 onderdoen, die het gezegende Arcadië goed nat hield. De tand van knagend roest Vreet weggeworpen wapens aan, Die laatst nog 3 's hemels hard beleid Liet scherpen op de nek mijns volks. Maar wie, ja wie brengt mij die zegen? August, 4 Der onderdanen schat, Beschermerheer zijner landen, Voor wiens regeerstaf ik mij buig en In wiens goedgunstigheid ik ben beschut, Brenge al dit schoons tot stand. Dus zingt een ieder die mijn water drinkt:	
Weichsel, Baß Schleuß des Janustempels Türen, Unsre Herzen öffnen wir. Nächst den dir getanen Schwüren Treibt allein, Herr, deine Güte Unser reuiges Gemüte Zum Gehorsam gegen dir.	Sluit de poort van Janus' tempel, 5 En ons hart ontsluiten wij. Naast aan u gezworen eden Is het, Vorst, alleen uw goedheid Die ons, vol berouw, beweegt tot De gehoorzaamheid aan u.	
Elbe, Tenor So recht! beglückter Weichselstrom! Dein Schluß ist lobenswert, Wenn deine Treue nur mit meinen Wünschen stimmt, Und nicht etwann mir gar den König nimmt. Geborgt ist nicht geschenkt: Du hast den gütigsten August von mir begehrt, Des holde Mienen Das Bild des großen Vaters weisen, Den hab ich dir geliehn, Verehren und bewundern sollst du ihn, Nicht gar aus meinem Schoß und Armen reißen. Dies schwör ich, O Herr! bei deines Vaters Asche, Bei deinen Siegs- und Ehrenbühnen. Eh sollen meine Wasser sich Noch mit dem reichen Ganges mischen Und ihren Ursprung nicht mehr wissen. Eh soll der Malabar An meinen Ufern fischen, Eh ich will ganz und gar Dich, teuerster Augustus, missen.	Bravo, verblijde Weichselstroom! Uw laatste woord was goed, Mits uw aanhank'lijkheid met mijn wens accordeert. En gij me niet zomaar mijn vorst ontnemt. Leengoed is geen geschenk! Gij hebt die goede vorst August van mij verlangd, Wiens fijne trekken Gelijken op die van zijn eed'le vader; Gij mocht hem van me lenen. Vereren en bewond'ren zult gij hem, Maar niet zomaar uit mijn omarming sleuren. Dat zweer ik, O Vorst, bij d' as-urn van uw vader En d' erezetels van uw overwinning. Nog eerder zal dit water hier Zich met dat van de Ganges mengen En heel zijn oorsprong zijn vergeten, - Eer zal de Malabar 6 Hier aan mijn oevers vissen, Ja eer nog zal ik helemaal U, dierbaarste Augustus, missen.	
Elbe, Tenor Jede Woge meiner Wellen Ruft das goldne Wort August!	Elke roering van mijn golven Roept het gulden woord 'August'!	

Seht, Tritonen, muntre Söhne, Wie von nie gespürter Lust Meines Reiches Fluten schwellen, Wenn in dem Zurückprallen Dieses Namens süße Töne Hundertfältig widerschallen.	Ziet, Tritonen 7, kwieke telgen, Hoe vol ongeëvenaard geluk Alle waat'ren in mijn rijk oprijzen Als de fraaie naam Augustus Botsen tegen alle oevers In een echo honderdvoudig!
Donau, Alt Ich nehm zugleich an deiner Freude teil, Betagter Vater vieler Flüsse! Denn wisse, Daß ich ein großes Recht auch mit an deinem Helden habe. Zwar blick ich nicht dein Heil, So dir dein Salomo gebiert, Mit scheelen Augen an, Weil Karlens Hand, Des Himmels seltne Gabe, Bei uns den Reichsstab führt. Wem aber ist wohl unbekannt, Wie noch die Wurzel jener Lust, Die deinem gütigsten Trajan Von dem Genuß der holden Josephine Allein bewußt, An meinen Ufern grüne?	Ik neem ook gaarne aan uw vreugde deel, Bejaarde vader veler stromen! Weet immers: Ook ik mag toch een stevig recht op uw held laten gelden. Uw welstand – u verschaft Door d' eigen Salomo, uw vorst – Zie 'k zonder afgunst aan, Daar Karels 8 hand, – die schaarse gift des hemels – Bij ons de scepter zwaait. Welnu, een ieder weet nog wel Hoe eens de herkomst van die schat, – Die aan uw vriend'lijke Trajanus 9 (de lieflijkheid van schone Josephine) 10 Als enige bekend was – Hier aan mijn oevers leefde.
Donau, Alt Reis von Habsburgs hohem Stamme, Deiner Tugend helle Flamme Kennt, bewundert, rühmt mein Strand. Du stammst von den Lorbeerzweigen, Drum muß deiner Ehe Band Auch den fruchtbarn Lorbeern gleichen.	Spruit van eed'le stam, van Habsburg, 11 Uw rechtschapenheid, een lichtend Voorbeeld, wordt geroemd ook door mijn stroom. Gij stamt af van lauwertwijgen, Dus moet ook uw huw'lijksband 12 Op de lauwertwijgen lijken.
Pleiße, Sopran Verzeiht, Bemooste Häupter starker Ströme, Wenn eine Nympe euren Streit Und euer Reden störet. Der Streit ist ganz gerecht, Die Sache groß und kostbar, die ihn nähret. Mir ist ja wohl Lust Annoch bewußt, Und meiner Nymphen frohes Scherzen, So wir bei unsers Siegeshelden Ankunft spürten, Der da verdient, Daß alle Untertanen ihre Herzen, Denn Hecatomben sind zu schlecht, Ihm her zu einem Opfer führten. Doch hört, was sich mein Mund erkühnt, Euch vorzusagen: Du, dessen Flut der Inn und Lech vermehren, Du sollt mit uns dies Königspaar verehren, Doch uns dasselbe gänzlich überlassen. Ihr beiden andern sollt euch brüderlich vertragen Und, müßt ihr diese doppelte Regierungssonne Auf eine Zeit, doch wechselsweis, entbehren, Euch in Geduld und Hoffnung fassen.	Vergeef, gij wierbedekte 13 hoofdrivieren, als toch een nymf 14 zich in uw twist en heen-en-weerpraat mengt. Uw twist geschiedt met recht En gaat om zaken groot en waardevol. Ik vergeet niet licht dat groot plezier En mild jolijt van al mijn nimfen, Dat wij bespeurden toen de held met zege aankwam, Die 't wel verdient Dat alle onderdanen graag hun harten – Want hecatomben 15 doen tekort – Tot hem als dankbaar offer brachten. Maar stil, verneemt wat mijn mond durft U op te dragen: Gij, die door Inn en Lech 16 uw stroom ziet wassen, Gij moet met ons dit koningspaar vereren, Maar ons het paar zélf blijven gunnen. Gij ander tweetal 17 moet elkander vreedzaam dulden, En mocht zij deze dubbelzon, dit vorstenpaar eens Voor korte tijd – elk op z'n beurt – ontberen, 18 Dan moet geduld en hoop u dapper houden.
Hört doch! der sanften Flöten Chor Erfreut die Brust, ergötzt das Ohr. Der unzertrennten Eintracht Stärke Macht diese nette Harmonie Und tut noch größere Wunderwerke, Dies merkt und stimmt doch auch wie sie!	Let op! Het zachte fluitenkoor Verheugt het hart, vermeit het oor. De scheidingloze kracht van eendracht Schept deze fraaie harmonie, En doet nog groot're wonderwerken. Merkt op, en klinkt nu met hen mee!

W., Baß Ich muß, ich will gehorsam sein. E., Tenor Mir geht die Trennung bitter ein,	Weichsel - Ik wil en moet gehoorzaam zijn. Elbe - Mij gaat die scheiding aan het hart,
Doch meines Königs Wink gebietet meinen Willen. D., Alt Und ich bin fertig, euren Wunsch, So viel mir möglich, zu erfüllen. Pl., Sopran So krönt die Eintracht euren Schluß. Doch schaut: Wie kommt's, daß man an eueren Gestaden So viel Altäre heute baut? Was soll das Tanzen der Najaden? Ach! irr ich nicht, So sieht man heut das längst gewünschte Licht In frohem Glanze glühen, Das unsre Lust, Den gütigsten August, Der Welt und uns geliehen. Ei! nun wohlan! Da uns Gelegenheit und Zeit Die Hände beut, So stimmt mit mir noch einmal an:	Maar 's konings wenk gebiedt wat ik zal willen. Donau - En ik sta klaar hier, om uw wensen Zo veel 'k vermag u te vervullen. Pleiße - Zo kroont de eendracht uw akkoord. Maar ziet: Hoe komt het dat men aan uw boorden Zo menig altaar heden bouwt? Waartoe dat dansen der Najaden? 19 O, 't dunkt me dat Men heden 't lang verbeide licht al ziet Zijn blijde stralen werpen: Het licht dat ons – En heel Europa ook – Die goede August heeft geschonken. Wordt thans actief! Nu ons gelegenheid en tijd De midd'len biedt, Heft daarom nogmaals met mij aan:
Chor Die himmlische Vorsicht der ewigen Güte Beschirme dein Leben, durchlauchter August! So viel sich nur Tropfen in heutigen Stunden In unsern bemoosten Kanälen befunden, Umfange beständig dein hohes Gemüte Vergnügen und Lust!	Gods eeuw'ge voorzienigheid en zijn genade Behoede uw leven, doorluchte August! Zo talrijk als heden de druppels van water In onze gewasrijke beddingen stromen, Zó diep en bestendig zij u toegemeten Genot en geluk!

Kaartje bij noot *: de Elbe in Saksen met zijstroom

Kaartje bij noot 17: de drie grote rivieren in Augusts biografie(proporities t.o.v. de Pleiße: zie kaartje Saksische rivieren)

Kaartje bij de personele unie tussen Saksen en Polen-Litauen

Cultuurhistorische notitie bij BWV 206

* Saksische rivier die door ("Pleißenstadt" / Bachstad) Leipzig stroomt en zich kort voor Halle met de Saale verenigt.

- 1 in de Oudheid een van de vier Onderwereldrivieren
- 2 in de Oudheid waterrijkste rivier van het idyllische Arcadië op de Peloponnesus
- 3 Door de Noordse Oorlog verloor August II (zie noot 4) in 1706 de Poolse kroon, die hij her kreeg in 1709.
- 4 August II ("de Sterke" wegens zijn spierkracht), 1694-1733 keurvorst van Saksen, was 1697-1706 en 1709-1733 ook staatshoofd van Polen en Litauen.
- 5 De tempel van deze Romeinse poortgod (met 2 gezichten) was zelden gesloten: alleen als nergens in het Rijk meer oorlog was.
- 6 achttiende-eeuwse bijnaam van een Noord-Indisch volk
- 7 in de Oudheid visvormige zeegod(en)
- 8 Karl VI (1685-1740) was 1711-1740 Duits Keizer en Aartshertog van Oostenrijk cum annexis (o.a. de Oostenrijkse Nederlanden) alsmede staatshoofd van Hongarije, Kroatië, Bohemen, Napels, Sardinië, Sicilië.
- 9 Romeins keizer (98-117) die bekend staat als zeer redelijk
- 10 Augusts zoon August III huwde 1719 de Weense keizersdochter Maria Josefa.
- 11 De familie Von Habsburg leverde eeuwen lang de Keizers voor de troon Wenen.
- 12 August II had geen Habsburgs bloed (!)
- 13 Zee- en riviergoden werden afgebeeld met wier in hun haardos.
- 14 In de Oudheid had elke rivier ook een stroomninf.
- 15 in de Oudheid een zeer massaal dierenoffer
- 16 zijstroompjes van de Donau op Oostenrijks grondgebied
- 17 Weichsel (spreek uit: vaixl) en Elbe
- 18 August was vaker in Warschau dan in Dresden.
(Zijn vrouw, afkerig van zijn overgang naar het Katholicisme en van zijn frequente overspel, woonde apart.)
- 19 in de Oudheid bron- en riviernimfen

Brich dem Hungrigen dein Brot		BWV 39
Erster Teil		
..., und die so im Elend sind, führe ins Haus! So du einen nackend siehest, so kleide ihn und entzeuch dich nicht von deinem Fleisch. Als dann wird dein Licht herfürbrechen wie die Morgenröte, und deine Besserung wird schnell wachsen, und Gerechtigkeit wird für dir hergehen, und die Herrlichkeit des Herrn wird dich zu sich nehmen.	<i>Breek voor hong’rigen uw brood, en hen die ontheemden zijn, haal ze in huis! Zo gij iemand ongekleed ziet, bekleed hem dan en ont-trek u niet aan uw verwant. Als dan zal uw licht ver uitstralen als het ochtendgloren, en uw vooruitgang schielijk wassen, en uw ge-rechtigheid zal voor u uit gaan, en des HEERen heerlijkheid zal u in zich sluiten.</i> Jesaia 58 ⁷⁸	
<i>Baß</i> Der reiche Gott wirft seinen Überfluß Auf uns, die wir ohn ihn auch nicht den Odem haben. Sein ist es, was wir sind; er gibt nur den Genuß, Doch nicht, daß uns allein Nur seine Schätze laben. Sie sind der Probestein, Wodurch er macht bekannt, Daß er der Armut auch die Notdurft ausgespendet, Als er mit milder Hand, Was jener nötig ist, uns reichlich zugewendet. Wir sollen ihm für sein gelehntes Gut Die Zinsen nicht in seine Scheuren bringen; Barmherzigkeit, die auf dem Nächsten ruht, Kann mehr als alle Gab ihm an das Herze dringen.	<i>De rijke God stort van zijn overvloed Op ons, die zonder hem Zelfs levensadem missen. Zijn is al wat ik ben. Hij geeft al 't aardse goed, En voegt een boodschap bij Om ons te vergewissen. Rijk schenkend levert hij 't Bewijs dat kenbaar maakt: Armoede duldend is hij nimmer zonder deernis. Zijn milde hand bewaakt Ons als we arm zijn, zodat leniging niet ver is. Wij hoeven hem van het vergunde niet De winsten in zijn voorraadschuur te dragen. Barmhartigheid, die naar de mens omziet, zal, meer dan welke gave ook, Gods hart behagen.</i>	
<i>Alt</i> Seinem Schöpfer noch auf Erden Nur im Schatten ähnlich werden, Ist im Vorschmack selig sein. Sein Erbarmen nachzuahmen, Streuet hier des Segens Samen, Den wir dorten bringen ein.	<i>Enigszins reeds in dit leven Beeld van God zijn na te streven Smaakt naar ‘s hemels zaligheid. Kiem van zegen hier al zaaiend En de oogst hiernamaals maaient volgt men Gods barmhartigheid.</i>	
Zweiter Teil		
<i>Baß</i> Wohlzutun und mitzuteilen vergesst nicht; denn solche Opfer gefallen Gott wohl.	<i>Wel te doen en uit te delen, verzuimt dat niet; want zulke offers behagen God zeer.</i> Hebr. 13 ¹⁶	
<i>Sopran</i> Höchster, was ich habe, Ist nur deine Gabe. Wenn vor deinem Angesicht Ich schon mit dem meinen Dankbar wollt erscheinen, Willt du doch kein Opfer nicht.	<i>God, mijn goed en have Is alleen uw gave. Als ik tot u naad’ren wou Om dankbaar te schenken Aards bezit, zal 'k denken Dat 't u niet behagen zou.</i>	

<i>Alt</i> Wie soll ich dir, o Herr, denn sattsamlich vergelten, Was du an Leib und Seel mir hast zugutgetan? Ja, was ich noch empfang, und solches gar nicht selten, Weil ich mich jede Stund noch deiner rühmen kann? Ich hab nichts als den Geist, dir eigen zu ergeben, Dem Nächsten die Begierd, daß ich ihm dienstbar werd, Der Armut, was du mir gegönnt in diesem Leben, Und, wenn es dir gefällt, den schwachen Leib der Erd. Ich bringe, was ich kann, Herr, laß es dir behagen, Daß ich, was du versprichst, auch einst davon mög tragen.	<i>Hoe zal ik u, o Heer, genoegzaam ooit vergelden</i> <i>Wat gij aan lijf en ziel voor goeds mij hebt gedaan</i> <i>En wat 'k nog steeds ontvang, dikwijls in plaats van zelden,</i> <i>nu ik nog ieder ogenblik u dankend prijzen kan?</i> <i>Wat heb ik u ooit meerder dan mijn hart te geven?</i> <i>Den naaste: slechts de wil dat ik hem nuttig word';</i> <i>Der armoe: al wat gij mij gaaft in 't aardse leven;</i> <i>Der aarde: 't schamel lijf, dat ooit in 't graf verdort.</i> <i>U bied ik wat ik heb, Heer: moge u behagen</i> <i>Dat mij wat gij belooft gewordt in 't laatst der dagen.</i>
Selig sind, die aus Erbarmen Sich annehmen fremder Not, Sind mitleidig mit den Armen, Bitten treulich für sie Gott. Die behülflich sind mit Rat, Auch, womöglich, mit der Tat, Werden wieder Hülf empfangen Und Barmherzigkeit erlangen.	<i>Zalig zij die zich erbarmen,</i> <i>And'ren bijstaand in hun nood,</i> <i>Medelijdend met de armen,</i> <i>In getrouw gebed tot God.</i> <i>Wie hulpvaardig zijn met raad</i> <i>En waar moog'lijk metterdaad</i> <i>Zullen zelf ook hulp ontvangen</i> <i>En barmhartigheid erlangen.</i>

Solisten

Lucie Chartin sopraan

‘Als ik later groot ben wil ik pianist, zanger of schoonmaakster worden.’

Na het verkennen van zowel de piano- als de schoonmaakopties streeft Lucie nu haar roeping als zangeres na. Geboren en getogen in het zuiden van Frankrijk, werd haar jeugd gekenmerkt door een eindeloze reeks van piano- en fluitlessen. Ze nam met succes deel aan concoursen en won in haar categorie tijdens het Concorso Pianistico Nazionale di Cesenatico de tweede en de eerste prijs. Na het behalen van haar pianodiploma, ze was amper 14 jaar oud, had ze behoefte aan een muzikale rustpauze. Tijdens haar studie Cultuurwetenschappen aan de universiteit van Lyon nam ze zanglessen aan het Centre de la Voix Rhône-Alpes en begon te zingen in een jeugdchoor. Ze (her)ontdekte haar diepe passie voor muziek en zingen. Eenmaal afgestudeerd reisde ze naar Haarlem, om privélessen te nemen van Ronald Klekamp. Ze kreeg vervolgens lessen van onder anderen Xenia Meijer en Maarten Koningsberger van de afdeling Oude Muziek van het Conservatorium van Amsterdam, waar ze in juni afstudeerde met de hoogste onderscheiding.

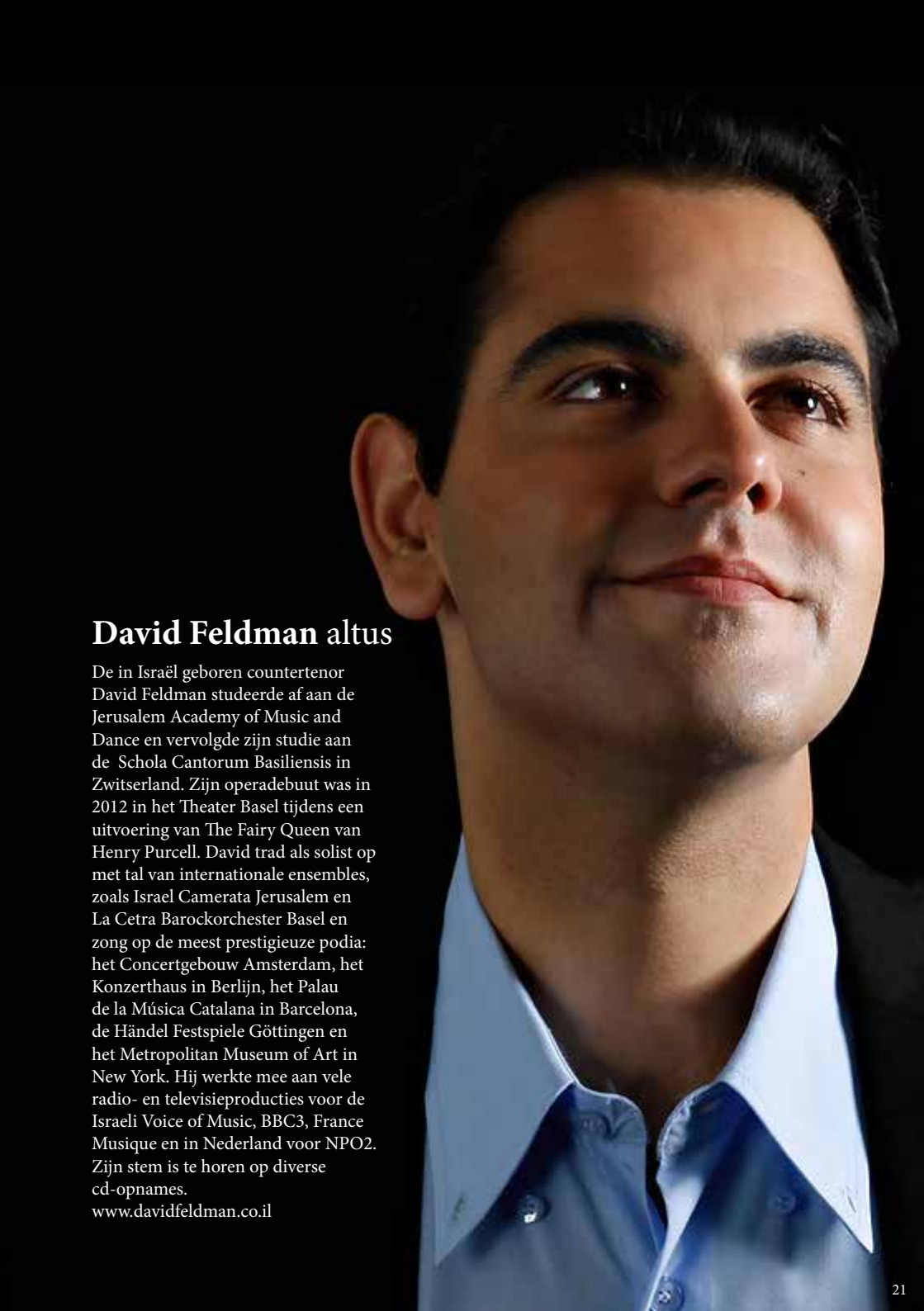
Ook ontving ze coaching en masterclasses van onder anderen Emma Kirkby, Margreet Honig, Alfredo Bernardini, Carolyn Sampson en Claron Mc Fadden. Momenteel wordt ze gecoacht door Susanna Eken (Kopenhagen). Lucie werd onlangs gekozen als ‘Young Bach collega’, één van de vier jonge muzikanten die in hun loopbaanontwikkeling worden ondersteund door de Nederlandse Bachvereniging. Lucie maakt regelmatig deel uit van Cappella Amsterdam, Ensemble Pygmalion en De Nederlandse Bachvereniging met wie ze zowel het vroegbarokke als hedendaagse repertoire uitvoert. Ze zong de rol van Belinda in Dido and Aeneas onder Richard Egarr in Amsterdam, en vervulde de rol van Soul Mariken in Mariken in de tuin der Lusten van Callioppe Tsoupaki met Opera2Day. Aankomende solo engagements zijn onder andere Die Schöpfung met Ensemble Vocal de Lausanne in Tokio, een cd-opname van Honeggers Roi David met l’Orchestre de Suisse Romande en de titelrol in Le Petit Prince van Michael Levinas door met het De Doelen Ensemble.
www.lucie-chartin.com

Erik Bosgraaf blokfluit

Erik Bosgraaf wordt algemeen beschouwd als een van 's werelds beste blokfluitisten. Zijn repertoire reikt van Vivaldi's Vier Jaargetijden tot de muziek van morgen. De opname van Jacob van Eyck's Der Fluyten Lust-hof zette een nieuwe standaard en bewerkstelligde zijn internationale doorbraak. Sindsdien heeft hij voornamelijk bij Brilliant Classics nog meer bestsellers opgenomen. Er zijn rond de honderd composities voor hem geschreven, waaronder een twaalfal concerto's. In 2011 gaf Pierre Boulez, een van de grootste componisten van de twintigste eeuw, hem toestemming een bewerking te maken van zijn klarinetcompositie Dialogue de l'ombre double. De wereldpremière van deze nieuwe versie vond plaats in een uitverkochte Grote Zaal van het Amsterdamse Concertgebouw; de cd-opname volgde in 2015. Als solist werkte Bosgraaf onder andere met het Dallas Symphony Orchestra (dirigent Jaap van

Zweden), het Residentie Orkest, het Noord Nederlands Orkest, de Philharmonie Zuidnederland, het Nederlands Kamerorkest en het Helsinki Baroque Orchestra. Als improvisator speelt hij met leidende jazzmusici onder wie saxofonist Yuri Honing en cellist Ernst Reijseger. Hij verwierf verder bekendheid door muziek op te nemen voor filmmakers Werner Herzog en Paul en Menno de Nooijer. Bosgraaf is hoofdvakdocent aan het Conservatorium van Amsterdam en gasthoogleraar aan de Muziekacademie van Krakau. Hij ontving de Borletti-Buitoni Trust Award (2009), Nederlandse Muziekprijs (2011), ECHO Rising Star (2011/2012) en het Gouden Viooltje (2012). Bosgraaf is, samen met gitarist Izhar Elias en klavecijnist Alessandro Pianu, oprichter van Ensemble Cordevento, waarmee hij over de gehele wereld optreedt.
www.erikbosgraaf.com

David Feldman altus

De in Israël geboren countertenor David Feldman studeerde af aan de Jerusalem Academy of Music and Dance en vervolgde zijn studie aan de Schola Cantorum Basiliensis in Zwitserland. Zijn operadebuut was in 2012 in het Theater Basel tijdens een uitvoering van The Fairy Queen van Henry Purcell. David trad als solist op met tal van internationale ensembles, zoals Israel Camerata Jerusalem en La Cetra Barockorchester Basel en zong op de meest prestigieuze podia: het Concertgebouw Amsterdam, het Konzerthaus in Berlijn, het Palau de la Música Catalana in Barcelona, de Händel Festspiele Göttingen en het Metropolitan Museum of Art in New York. Hij werkte mee aan vele radio- en televisieproducties voor de Israeli Voice of Music, BBC3, France Musique en in Nederland voor NPO2. Zijn stem is te horen op diverse cd-opnames.
www.davidfeldman.co.il

A portrait of David Munderloh, a man with short, light-colored hair and glasses, wearing a dark jacket over a grey shirt. He is looking slightly to the right with a neutral expression.

David Munderloh tenor

De in Amerika geboren Zwitserse tenor David Munderloh rondde zijn driejarige studie aan de prestigieuze Schola Cantorum Basiliensis af met een Master of Early Music. Hij volgde tevens lessen bij Hans-Joachim Beyer (Leipzig) and Gerd Türk (Basel). Van onschatbare waarde was zijn nauwe samenwerking met Anthony Rooley, bij wie hij zich verder bekwaamde in de interpretatie van English Lute Songs. David Munderloh is, mede vanwege zijn dramatische muzikale interpretatie, een veelgevraagde tenor. De oratoria van Händel nemen een centrale plaats in in zijn repertoire. Hij heeft op vele podia opgetreden, van het Verre Oosten, de

Verenigde Staten, tot in Europa. Als lid van Chanticleer (Grammy Award – 2000) trad hij op met gerenommeerde orkesten: het St. Paul Chamber Orchestra, het San Francisco Symphony Orchestra en het New York Philharmonic Orchestra. Omdat David het werken in ensembles erg belangrijk vindt, treedt hij regelmatig op met Ensemble Gilles Binchois, met La Grande Chapelle en met Vox Luminis. Ook werkte hij als tenorsolist mee aan tal van cd-opnames. Zijn eerste solo cd met door luitspel begeleide liederen van John Dowland verscheen in de zomer van 2014.
www.davidmunderloh.com

A portrait of Michiel Meijer, a man with long, wavy brown hair and glasses, wearing a dark shirt and a grey jacket. He is looking down and to the left, holding a violin and bow.

Michiel Meijer bas

Afkomstig uit een muzikale familie begon de bas Michiel Meijer zijn opleiding op twaalfjarige leeftijd met hobolessen bij Henk Knöps. Na zijn middelbare school studeerde hij Muziekwetenschap aan de Universiteit van Utrecht en aansluitend Solozang aan het Conservatorium van Amsterdam bij Charles van Tassel. Inmiddels heeft hij als solist een breed repertoire ontwikkeld, waaronder oratoria, liederen en ensemblemuziek, van vroeg-rennaissance tot hedendaagse composities. De laatste jaren heeft hij zich voornamelijk gewijd aan muziek uit de zeventiende en achttiende eeuw, en heeft hij een reputatie opgebouwd als specialist in barokcantates en –oratoria. Als solist werkte hij met dirigenten als Jos van Veldhoven en Ton Koopman. Michiel Meijer maakte diverse cd-opnames van zowel oude alsook hedendaagse muziek. Als freelancer is hij verbonden aan het Amsterdam Baroque Choir en het Nederlands Kamerkoor. Hij volgde masterclasses bij onder anderen Charlotte Margiono, Geert Smits en Kurt Equiluz. Naast zijn werkzaamheden als uitvoerend kunstenaar neemt het coachen van kleinere groepen zangers of hele koren een steeds belangrijker plaats in. Hij is, samen met violiste Paulien Kostense, oprichter van het Bach Ensemble Amsterdam.

Cynthia Miller Freivogel

concertmeester, viool

Cynthia Miller Freivogel behaalde haar Bachelor in de musicologie aan de Yale University en haar Master als uitvoerend violist aan het San Francisco Conservatory. Ze is concertmeester en leider van het Baroque Chamber Orchestra of Colorado en van het ARTEK chamber orchestra (New York). Na haar komst in Nederland heeft ze het Hopkinson Trio opgericht, een ensemble dat 17de-eeuwse tot vroeg klassieke muziek uitvoert. Zij was een van de medeoprichters van het Novello Quartet en het Coriolan Quartet, beide gewijd aan het uitvoeren van de strijkkwartetten van Haydn en zijn tijdgenoten op oude instrumenten. Als solist heeft

Cynthia Miller Freivogel alle Fantasien van Telemann gespeeld en de Mysterien Sonaten van Biber, onder andere in een optreden tijdens het Berkeley Early Music Festival. Zij heeft zowel met beeldende kunstenaars als dansers samengewerkt, zoals onlangs in een uitvoering de Concerti van Tartini met nieuwe choreografiën van Garrett Ammon van het Ballet Nouveau Colorado. Naast het spelen in verschillende ensembles onder meer tijdens Oudemuziekfestivals, voerde ze ook moderne muziek uit met het Left Coast Ensemble. Cynthia Miller Freivogel is een toegewijde en bevoegde Suzuki docent.

Tymen Jan Bronda artistieke leiding

Tymen Jan Bronda kreeg zijn eerste orgellessen toen hij zeven jaar was. Na een aantal jaren les te hebben gehad van Piet Wiersma ging hij studeren aan het conservatorium Groningen bij Johan Beeftink en Theo Jellema. Aan het conservatorium van Zwolle behaalde hij zijn diploma kerkmuziek. In 2009 werd zijn orgelstudie bij Reitze Smits, aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, voltooid met de titel Master of Music na recitals in de Joriskerk te Amersfoort en in de O.L.V.-basiliek te Zwolle. Tymen Jan was in september 2011 tien jaar cantor-organist van de Lutherse Gemeente te Groningen. Het afgelopen decennium nam hij in deze kerk het initiatief voor de serie 'Orgel Anders'. Daarnaast speelt hij een belangrijke rol bij de cantates die op de tweede zondag van de maand ten gehore worden gebracht in de Groningse Lutherse Kerk. Als docent kerkmuziek is hij verbonden aan de opleiding kerkmuziek Noord-Nederland die onder auspiciën van het Bureau Kerkmuziek

van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) plaatsvindt. In 2006 richtte Tymen Jan het Luthers Bach Ensemble op, dat gespecialiseerd is in de barokke uitvoeringspraktijk. Met het LBE voerde hij naast diverse Bachcantates alle Lutherse Missen van Bach uit. In november 2011 voerde hij ook de Hohe Messe van Bach uit. Als dirigent is hij verder verbonden aan kamerkoor Tiraña uit Groningen. In 2012 nam Tymen Jan het initiatief tot reconstructie van het voormalige Schnitgerorgel (1699/1717) van de Lutherse Kerk in Groningen. Het doel van dit project is om dit instrument in het Luther-/Reformatiejaar 2017 op te leveren. Dit project stelt zich ook ten doel om de stad Groningen opnieuw toonaangevend in de oude muziekwereld. Dit gebeurt door aan te sluiten bij de recent herleefde interesse in het gebruik van het kerkorgel als centraal continuo-instrument bij (Bach)cantates.

Luthers Bach Ensemble

Barokorkest

Cynthia Miller Freivogel	viool 1 / concertmeester
Louella Alatiit	viool
Judith Verona Martin	viool 2
Elise van der Wel	viool 2
Zdenka Prochazkova	altviool
Roberto Alonso Álvarez	cello
Silvia Jiménez Soriano	violone
Hugo Rodríguez Arteaga	fagot
Yongcheon Shin	hobo 1
Georg Fritz	hobo 2 / blokfluit 3
Erik Bosgraaf	blokfluit
Wei Hung	blokfluit 2
Dave Hendry	trompet 1
Nicolas Isabelle	trompet 2
Bruno Fernandes	trompet 3
Steeff Gerritse	pauken
Robert Koolstra	orgel

Projectkoor

Sopraan	Alt	Tenor	Bas
Betty Knigge	Annie Beukema	Date Jan Jongsma	Bernard van Reemst
Gera Nijhof	Gera Stuurwold	Frank van Es	Casper Jongsma
Ginet Tuinder	Hermine de Knijff	Gonard Wagenaar	Erwin Poppen
Roelie Karsijns	Marjan Hogen Esch	Harald Schneider	Lambert de Bont
Sjaan Boonstra	Marjan van der Zwaag	Ite Meerveld	Marten Wierenga
Susan Scheeren	Nel Walvius	Klaas Laansma	Oege Mollema
Titia Patberg	Wieke Leemhuis	Richard Bos	Sytze Verbeek
	Wietske Koopmans	Wolter Karsijns	Will van den Hende

Over het Luthers Bach Ensemble

Het Luthers Bach Ensemble is in 2006 opgericht vanuit de wens meer Bachcantates ten gehore te brengen op basis van de authentieke uitvoeringspraktijk. Het LBE is het enige Oude Muziekensemble in Noord-Nederland met een orkest en twee koren, een kleinkoor en een projectkoor. In de afgelopen jaren wist het LBE een kern van buitengewoon goede instrumentalisten aan te trekken. Het LBE stelt zich ten doel het publiek te betrekken bij de emotionele rijkdom en intense dramatiek van de barokmuziek, bijvoorbeeld door scenische uitvoeringen. Dat sluit aan bij de opvattingen uit de tijd van Bach dat muziek via de emotie inzicht verschaft in de essentiële aspecten van het leven. Het LBE is letterlijk en figuurlijk gegrondvest in de Lutherse Kerk in Groningen. Het gebouw aan de Haddingestraat heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een belangrijk podium voor kleinere ensembles en kamer-muziek. Daarnaast speelt het LBE op verschillende podia in Noord-Nederland, in de rest van Nederland en in Duitsland. De komst van het nieuwe Schnitgerorgel in 2017 is een belangrijke impuls voor muziekuivoeringen in combinatie met dit orgel, een voor Nederland unieke combinatie.

LBE is een Algemeen Nut Beogende Instelling.

Presentatie Schilderij Sip Hofstede

Tijdens dit jubileumconcert van het Luthers Bach Ensemble in de Martinikerk in Groningen zal Sip Hofstede zijn belangeloze bijdrage aan de reconstructie van het Schnitgerorgel in de Lutherse kerk aan de Haddingestraat presenteren. Sip Hofstede is onder de toren van de Der Aa-kerk aan de School-holm geboren en heeft net als Arp Schnitger, Albertus Antonie Hinsz en Frans Caspar Schnitger menigmaal de orgels in de stad Groningen mogen bewonderen. Hij is naast schilder ook binnenhuis-architect en musicus (Sip speelt orgel en ook vleugel). Hofstede heeft voor de Stichting Reconstructie een uniek schilderij gemaakt vanaf een plaats op de Vismarkt waar je de Der Aa-kerk kunt zien. Het traject dat de eerder genoemde heren orgelmakers ruim driehonderd jaar geleden als hun broekzak kenden.

Het is de bedoeling dat het schilderij wordt geveild middels biedingen in gesloten enveloppen tijdens de presentatie vandaag en tevens tijdens het Schnitgerfestival in 2017. Biedingen kunnen plaatshebben via de website van de stichting en/of telefonisch bij de voorzitter Jan Willem van Willigen (050-3129522). Uiteraard streven we naar maximale opbrengst en richten ons op een bod van 15.000,-- euro. U kunt onze stichting in overleg over een fiscaal vriendelijke betalingsregeling. Bij een passend bod maken tijdens het Schnitgerfestival editie 2016 bekend maken wie de nieuwe gelukkige eigenaar is. De nieuwe bezitter krijgt ook een passe-partout waarbij hij de komende tien jaar alle concerten op het nieuwe barokke orgel gratis mag bezoeken. Zie ook www.schnitgerorgel2017.nl

Komende uitvoeringen

Maria Vespers - Monteverdi

Tien jaar Luthers Bach Ensemble: van Maria Vespers naar Hohe Messe

donderdag 27 oktober 2016 20:00 uur concert Grote kerk Zwolle
vrijdag 28 oktober 2016 20:15 uur concert Grote kerk Leeuwarden i.s.m. Appassionata www.appassionata-leeuwarden.nl
zaterdag 29 oktober 2016 20:00 uur concert Martinikerk Groningen
zondag 30 oktober 2016 16:00 uur concert Lutherse kerk Den Haag

programma

Claudio Monteverdi, Vespro della beata Vergine ('Mariavespers')

uitvoerenden

Luthers Bach Ensemble (kleinkoor, solisten & barokorkest) o.l.v. gastdirigent Jos van Veldhoven
m.m.v. ensemble Copper & Zink
Stefanie True (sopraan), Marjon Strijk (sopraan), Benedict Hymas (hault contre), Robert Sellier (tenor), Richard Resch (quintus), Harry vd Kamp (bas)

entree (vriend & student alleen via ticketshop, niet in de boekhandels verkrijgbaar)

Zwolle eerste rang €35 | tweede rang €27,50 | derde rang €20

Leeuwarden €25 | vriend €20 | student €15

Groningen €30 | eerste rang €40 | vriend €25 | student €15

Den Haag €30 | eerste rang €40 | vriend €25 | student €15

voorverkoop

Boekhandel Godert Walter Groningen, Oude Ebbingestraat 53 | Boekhandel Daan Nijman Roden, Heerestraat 87

ticketshop zie www.luthersbachensemble.nl of via 06 149 22 638 (ma-wo-vr tussen 18-21 u).

Hohe Messe

10 jaar Luthers Bach Ensemble Tien jaar Luthers Bach Ensemble: van Maria Vespers naar Hohe Messe

vrijdag 16 december 2016 20.00 uur concert Adventskerk Assen
zaterdag 17 december 20:00 uur concert Martinikerk Doesburg
zondag 18 december 15:00 uur concert Der Aa-kerk Groningen
vrijdag 23 december 20:00 uur concert Kruiskerk Burgum

programma

J.S. Bach, Hohe Messe BWV232

uitvoerenden

Luthers Bach Ensemble (ripiënist/leinkoor, solisten & barokorkest) o.l.v. Tymen Jan Bronda
Sara Jäggi (sopraan I)
Maria Valdmaa (sopraan II)
Robert Kuizenga (altus)
Richard Resch (tenor)
Michiel Meijer (bas)
Joanna Huszcza (aanvoerder)
Dave Hendry (trompet)

entree

€30 | eerste rang €40 | vriend €25 | student €15 (vriend en student alleen via ticketshop, niet in de boekhandels verkrijgbaar) | Vroegboek korting (alleen via ticketshop) €5 korting vanaf heden tot 16 november

voorverkoop

Boekhandel Godert Walter Groningen, Oude Ebbingestraat 53 | Boekhandel Daan Nijman Roden, Heerestraat 87 | ticketshop zie www.luthersbachensemble.nl of via 06 149 22 638 (ma-wo-vr tussen 18-21 u).

Cantates voor Epifanie

zaterdag 21 januari 2017 20.00 uur concert Lutherse kerk Groningen (i.k. Brandenburgs Buffet)
zondag 22 januari 2017 10:00 uur cantatedienst Lutherse kerk Groningen
zondag 22 januari 2017 15:00 uur concert Burgum / Vries (o.v.)

programma

J.S. Bach, cantate BWV 13 Meine Seufzer, meine Tränen
J.S. Bach, cantate BWV 32 Liebster Jesu, mein Verlangen
instrumentale werken (nader bekend te maken)

uitvoerenden

Luthers Bach Ensemble (solisten & barokorkest) o.l.v. Tymen Jan Bronda
nnb (sopraan) | Robert Kuizenga (alt) | William Knight (tenor) | David Greco (bas)

entree

Aduard €25 | vriend €20 | student €10 (vriend & student alleen via ticketshop, niet in de boekhandels verkrijgbaar) | Groningen €25 | vriend €20 | student €10

voorverkoop

Boekhandel Godert Walter Groningen, Oude Ebbingestraat 53 | Boekhandel Daan Nijman Roden, Heerestraat 87 ticketshop zie www.luthersbachensemble.nl of via 06 149 22 638 (ma-wo-vr tussen 18-21 u).

Markus-Passion

reconstructie Robert Koolstra

vrijdag 17 maart 2017 19.30 uur locatie nnb

zaterdag 18 maart 2017 19.30 uur locatie nnb

zondag 19 maart 2017 10:00 uur cantatedienst Der Aa-kerk Groningen (o.v.)

zondag 19 maart 2017 16:00 uur Martinikerk Doesburg zie ook www.stidomu.nl

programma

J.S. Bach, Markus-Passion BWV247

uitvoerenden

Luthers Bach Ensemble (ripiënisten & solisten & barokorkest) o.l.v. Tymen Jan Bronda | Robert Buckland (Evangelist)

Stefanie True (sopraan) | Robert Kuizenga (altus) | David Greco (bas) | nnb (tenor)

voorverkoop

Boekhandel Godert Walter Groningen, Oude Ebbingestraat 53 | Boekhandel Daan Nijman Roden, Heerestraat 87

ticketshop zie www.luthersbachensemble.nl of via 06 149 22 638 (ma-wo-vr tussen 18-21 u).

Colofon

Floormanagers: Titia Patberg, Ite Meerveld, Janneke Luttje, Hester de Ruiter

Fotografie: Titia Patberg

Filmopnames: Richard Bo

Geluidsopnames: Jan Willem van Willigen

Teksten: Tymen Jan Bronda, Ton Kee, Eduard van Hengel, Erwin Poppen (vert.)

Vertaling & voetnoten: Abraham Wierenga

Drukklaar maken: Roelie Karsijns, Marlite Halbertsma (eindredactie)

Choir management: Betty Knigge

Ontwerp en opmaak programmaboekje: Lodidesign

Gastgezinnen: Hartelijk dank voor de geboden gastvrijheid aan musici en solisten.

Voor meer informatie en het laatste nieuws kijk op www.luthersbachensemble.nl

Het LBE is ook op Facebook te vinden, met al bijna 3.000 Vind-ik-leuks.
Word daar ook vriend van het LBE!

Sinds kort ook op Twitter!

Stichting LUTHERS BACH ENSEMBLE te Groningen
Postadres p/a Haddingestraat 19a 9711 KB GRONINGEN
e-mailadres info@luthersbachensemble.nl
IBAN NL70INGB0002878593 / BIC INGBNL2A
t.n.v. stichting Luthers Bach Ensemble Groningen
Kamer van Koophandel 02096248 ANBI nr. 65004

Wilt u zich aanmelden voor de LBE-mailinglist, stuur dan een mailtje naar bovenstaand e-mailadres.

Management

Artist Management Agency (impresariaat)

Jurjen Toepoel
info@toepoel-artists.com
+31(0)6 45080741

Artistic Director (artistiek leider)

Tymen Jan Bronda info@tymenjanbronda.nl +31
(0)6 27035682

Managing Director (zakelijk leider)

Titia Siekmans titiasiekmans@gmail.com +31 (0)6
12964199

Inspiciënt: Harm Meerveld

Assistant Business Leader: Jikke Barwegen

Floor Manager: Titia Patberg

Choir Manager projectkoor: Betty Knigge

Choir Manager kleinkoor: Regine Reincke

Bestuur

Ton Kee (voorzitter)

Broer Miedema (penningmeester)

Rolf Wierenga (secretaris)

Marlite Halbertsma (bestuurslid)

Bernard van Reemst (fondsenwerving)

Jan Bouma (bestuurlijk attaché)

Erwin de Vries (penningmeester beheer)

Raad van toezicht

Jan Willem van Willigen (voorzitter)

Johan Boiten

Karel Knoll

Jeroen Knot

Jan Hendrik Kuiper

www.luthersbachensemble.nl

BERNARDO BELLOTTI
DETTO CANALIZZO
1747